

A MAGAS-TÁTRA VIRÁGOSKERTJE

▼ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: JAKAB GUSZTÁV

A Magas-Tátra központi részén, a 2655 méteres Gerlahfalvi-csúcs alatt húzódik a Felkai-völgy, ami a Kárpát-medencei hegymászás és turistaélet egyik kiindulópontja volt. A völgy középső részén áll a Sziléziai-ház, a tátrai túrák fontos kezdőpontja. A Sziléziai-háztól nem messze, 1820–1840 m tengerszint feletti magasságban találjuk a Kárpátok egyik legfajgazdagabb és botanikai szempontból legértékesebb részét, a Virágoskertet

MAGASLATI RITKASÁGOK

A hely neve gazdag növénytakarójára utal, melyre már a Tátra első kutatói is felhívták a figyelmet. Frölich Dávid, a Magas-Tátra csúcsainak első meghódítója 1644-ben Würzgarten (Fűszerkert) néven említi. A szlovák neve egykor Zahradka (Kertecske) volt, a Kvetnica (Virágoskert) elnevezést csupán a 20. század elejétől használják. A Virágoskert leghíresebb kutatója a svéd Göran Wahlenberg volt, aki

1813-ban járt a területen, és az 1814-ben Göttingenben megjelent Flora Carpathorum Principalium című művében írta le a Kárpátok és azon belül a Tátra növényvilágát.

Ma mintegy 150 virágos növényfaj ismert a Virágoskertből, közöttük olyan ritkaságok, mint a bennszülött tátrai fülfű, a tátrai harangvirág, a tátrai szarkaláb, az évelő gyásztárnics vagy a gleccserszéli boglárka. Július végén óriási tömeg-

ben nyílik az osztrák zergevirág és a kígyógyökerű keserűfű, sárgába és rózsaszínbe borítva a völgy talpát. Ez a fajgazdagság különösen figyelemreméltó, hiszen egy viszonylag kis területről van szó. Magyaráztatul a környék geológiai viszonyai szolgálnak, hiszen kristályos és mésztartalmú hordalék egyaránt lerakódik a völgyben, ami lehetővé teszi egészen ellentétes karakterű növények megtelepedését.

A VIRÁGOSKERT
1864-BEN
ÉS NAPJAINKBAN ▶

▲ A VIRÁGOSKERT TELJES VIRÁGPOMPÁJÁBAN

MÁSFÉL ÉVSZÁZADOS RÁCSODÁLKOZÁS

A Virágoskert azok közé a kevés természetes élőhelyeink közé tartozik, amikről viszonylag hiteles ábrázolással rendelkezünk már a 19. század közepéről. A Vasárnapi Ujság 1864. évi 6. száma közöl rajzot és leírást a területről: „Képünk e virágos kert északi részéről van felvéve, a merre a bátrabb turisták a sziklás ut fáradalmaitól s nem ritkán veszélyeitől vissza nem ret-

tenve folytatják utjokat fel felé az ugynevezett lengyel nyereghez, honnan a kilátás nemcsak Magyarországra nagy részére, de Gallicziára és a Tátra hegység számtalan csúcsaira, meghatóan nagyszerű. Azonban a kik csak idáig jönnek is, bőven meg vannak jutalmazva a kilátás szépsége által. A roppant, egymásra halmozott szirtek között egy szép kis sima völgyet látunk magunk előtt, melynek közepét ketté szeli az apró szigeteket képző, átlátszó hegyi patak, s e sivatag, kopár és termé-

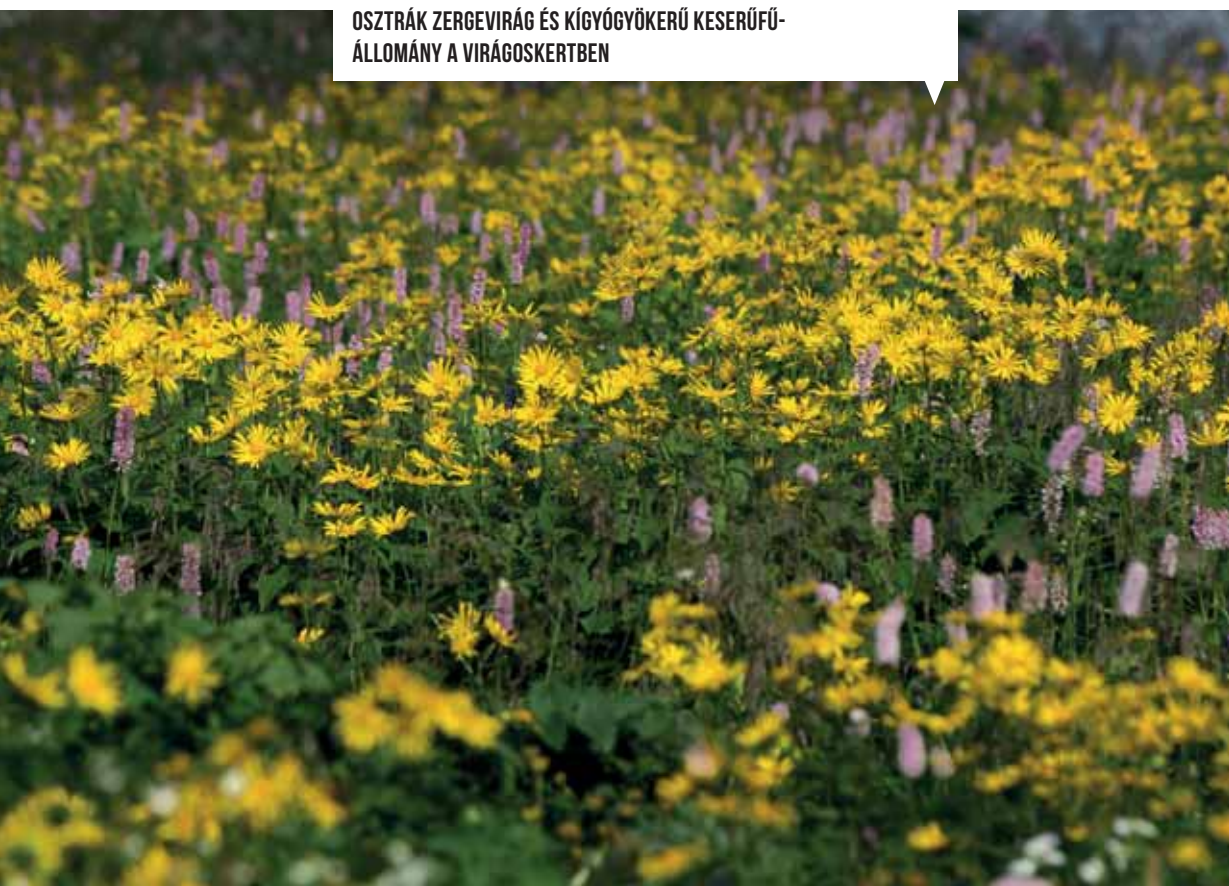
A TÁTRAI FÜLFŰ A PATAKMEDREK KÖVES FELSZÍNÉN ÉL

A TÁTRAI HARANGVIRÁG GYAKORI A KÖRNYEZŐ SZIKLÁKON

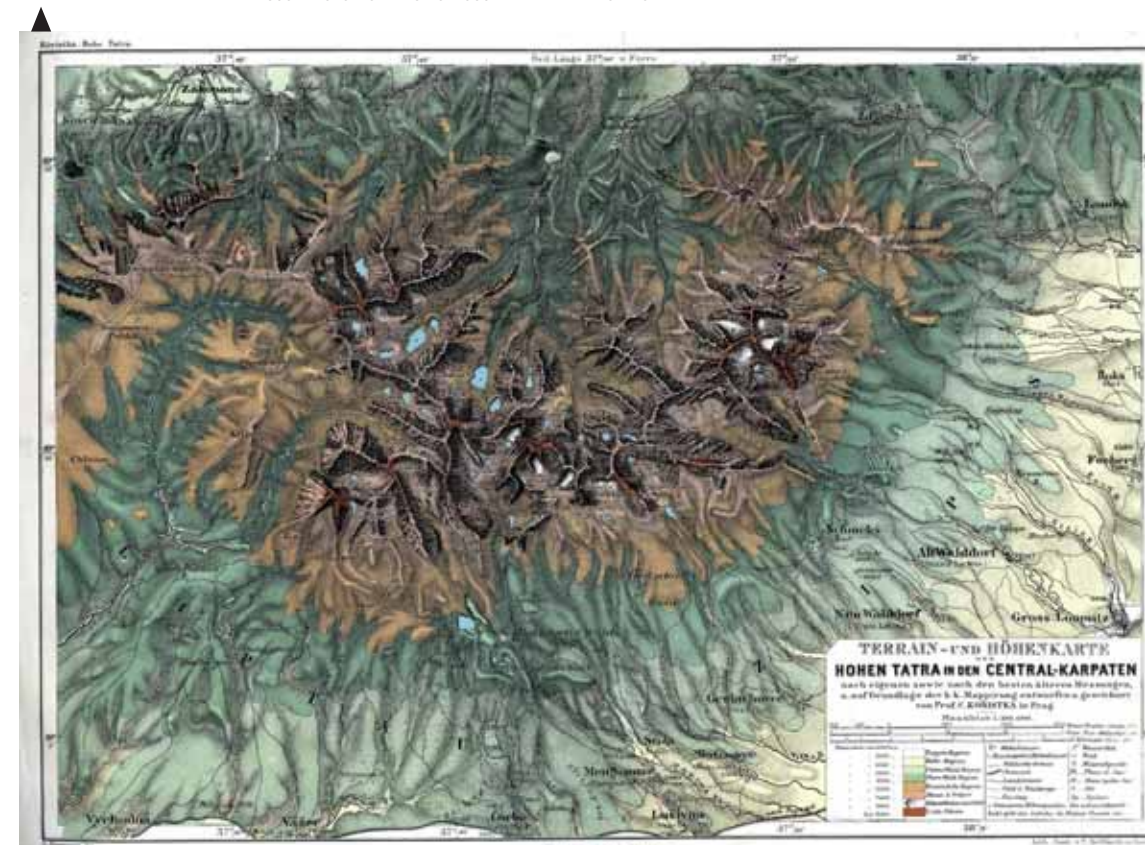
A TÁTRAI SZARKALÁB NEM RITKA A VIRÁGSKERTBEN

OSZTRÁK ZERGEVIRÁG ÉS KÍGYÓGYÖKERŰ KESERŰFŰ-ÁLLOMÁNY A VIRÁGSKERTBEN

A MAGAS-TÁTRA 1964-ES TÉRKÉPE

A KISJÉGKORSZAKVEGI TÁTRA-ÁLLAPOTOT MUTATJA. FELTŰNŐEK A KÖZÉPSŐ ÉS KELETI RÉSZEK (PL. A LOMNICZI-CSÚCS KÖRNYÉKE) VÖLGYEIBEN ÁBRÁZOLT FEHÉR NYELVEK; EZEK KITERJEDT CSONTHÓFOLTOK VAGY GLECCSERMARADVÁNYOK VOLTAK

ketlen gránit-hegyek közt oly jól esik a szemnek ama buja növényzet, s az ezerféle színt játszó havasi virágok tarka csoportozata, mely e völgy közepét ellepi.

A helyszínen készült fényképet összehasonlítva ezzel a 155 éves rajzzal érdekes felfedezéseket tehetünk. A rajz valóban a Virágosketről készült, hiszen jól felismerhetőek a különböző domborzati formák (pl. törmelékhejtők). Egyedül a Felka-patak medre helyeződött át azóta a rét nyugati oldalára. A rajzoló bizonyos dolgokban „csalt”, például az embereket jóval nagyobbak ábrázolta a valóságosnál. Ám különösen érdekes, hogy feltűnő különbség mutatkozik a völgyet borító növényzet mennyiségében. Úgy tűnik, hogy 1864-ben még kevesebb volt a növényzet a völgyben, hiszen a kőfolyások és

a lejtők is sziklásak, valamint törpefenyők sincsenek a képen! Bár nem lehetünk egészen biztosak benne, hogy a vegetációt teljesen hitelesen ábrázolta az alkotó, de a szöveg is a buja növényzet sziget-szerű megjelenésére utal egy kopár, sziklás környezetben.

VÁLTOZÓ HEGYI KÖRNYEZET

A különbségekre kézenfekvő magyarázat lehet a klíma megváltozása a 19. század közepe óta. Akkoriban – korabeli részletes térképek tanúsága szerint is – még többfelé lehetett nagyobb firnfoltokat (jókora, átnyaraló csonthémezőket) és talán mikrogleccsereket is megfigyelni a Magas-Tátrában. Az elmúlt

150 évben viszont a melegedéssel végbement talajosodási folyamatok és a növényzet helyi vándorlása lehetővé tették a törmelékhejtők és hegyoldalak benövényesedését.

A klímaváltozás hatásait bemutató munkák gyakran ábrázolják az Alpok gleccsereinek visszahúzódását, a Kárpátokban viszont (gleccserek hiányában) csak a növényzet mennyiségéből következtethetünk a lejajlott változásokra. Ám kevés ilyen jellegű dokumentummal rendelkezünk, a Virágoskert-környezet lehet az egyik közülük.

JAKAB GUSZTÁV
BIOLÓGUS, BOTANIKUS,
A SZENT ISTVÁN EGYETEM
AGK EGYETEMI DOCENSE